



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 709/2014-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. októbra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť E. R., zastúpenej advokátom JUDr. Karolom Prochotským, Advokátska kancelária, Lesná 376, Podolíneec, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 19 ods. 1, čl. 26, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Poprad č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Co 22/2014-291 zo 14. mája 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť E. R. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. júla 2014 doručená sťažnosť E. R. (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 19 ods. 1, čl. 26, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy rozsudkom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co 22/2014-291 zo 14. mája 2014, ktorou žiada vydať tento nález:

„1. Základné právo L. R... na ochranu osobnosti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky porušené bolo.

2. Základné právo L. R... na slobodu prejavu a právo na informácie podľa čl. 26 ods. 1, 2, 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky porušené bolo.

3. Základné právo L. R... zaručeného čl. 12 ods. 2, podľa ktorého nikoho nemožno poškodzovať alebo znevýhodňovať z dôvodu politického či iného zmyšľania porušené bolo.

4. Základné právo L. R... na prejednanie veci zákonom stanoveným postupom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Prešove a Okresného súdu v Poprade vo veci jej žaloby na Ochranu osobnosti a priznanie nemajetkovej ujmy porušené bolo.

5. Základné právo L. R... na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Prešove a Okresného súdu v Poprade vo veci jej žaloby na ochranu osobnosti a priznanie nemajetkovej ujmy porušené bolo.

6. Základné právo L. R... vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 postupom Krajského súdu v Prešove a Okresného súdu v Poprade vo veci jej žaloby na Ochranu osobnosti a priznanie nemajetkovej ujmy porušené bolo.

7. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn.: 3 Co/22/2014-291 zo dňa 05. 06. 2014 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

8. Predkladateľ sťažnosti si uplatňuje nárok na priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 30 000 eur (slovom tridsaťtisíc eur), ktoré je Krajský súd v Prešove povinný vyplatiť na účet L. R... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

9. L. R. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 284,08 eur, (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov), ktoré je Krajský súd v Prešove povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. Karola Prochotského, Lesná 376, 065 03 Podolíneč, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ako vyplynulo zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a z jej príloh, sťažovateľka bola ako žalobkyňa účastníčkou konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 7 C 105/2011, v ktorom sa domáhala proti žalovanému P. (ďalej len „žalovaný“), ako vydavateľovi týždenníka... (ďalej len „týždenník“) uloženia povinnosti ospravedlniť sa sťažovateľke ako bývalej šéfredaktorke týždenníka za vyjadrenie uverejnené v týždenníku 8. februára 2011, podľa ktorého *„Žiaľ v uvedenom prípade zlyhal ľudský faktor a šéfredaktor novín zverejnil to, čo v týchto novinách nemalo byť zverejnené“* s uvedením, že predstavenstvo žalovaného konštatuje, že *„sťažovateľka uverejnením článku Aké je to svedomie? nezlyhala ani profesionálne, ani ľudsky a postupovala v súlade so Štatútom spoločnosti, rešpektujúc demokratické zásady Slovenskej republiky, právo občanov, čitateľov týždenníka, na slobodu prejavu i zásady žurnalistickej etiky“*, ako aj náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 30 000 €.

Okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 105/2011-126 z 19. novembra 2012 uložil žalovanému povinnosť uverejniť ospravedlnenie sťažovateľke za vyjadrenie v týždenníku 8. februára 2011, podľa ktorého *„Žiaľ v uvedenom prípade zlyhal ľudský faktor a šéfredaktor novín zverejnil to, čo v týchto novinách nemalo byť zverejnené“*, a zaplatiť sťažovateľke náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch 8 000 € a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

Na odvolanie žalovaného krajský súd rozsudkom č. k. 3 Co 79/2013-186 rozsudok okresného súdu v jeho vyhovujúcich výrokoch zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd vo veci znova rozhodol rozsudkom č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013, žalobu zamietol a sťažovateľku zaviazal na náhradu trov konania.

Na odvolanie sťažovateľky krajský súd rozsudkom č. k. 3 Co 22/2014-291 zo 14. mája 2014 rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013 ako vecne správny potvrdil a zaviazal sťažovateľku na náhradu trov odvolacieho konania.

Rozsudok krajského súdu č. k. 3 Co 22/2014-291 zo 14. mája 2014 nadobudol právoplatnosť 6. júna 2014.

Ako vyplýva zo sťažnosti sťažovateľky doručenej ústavnému súdu, k porušeniu jej základných práv podľa čl. 19 ods. 1, čl. 26, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy malo dôjsť rozsudkom okresného súdu č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013 a rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Co 22/2014-291 zo 14. mája 2014, a to v podstate z toho dôvodu, že tieto rozhodnutia nie sú dostatočne odôvodnené a sú založené na takom výklade všeobecnými súdmi aplikovaných ustanovení, ktorý popiera ich účel a zmysel.

Ako ďalej vyplýva zo sťažnosti sťažovateľky, sťažnosť ústavnému súdu bola podaná „*súčasne s dovolaním na najvyšší súd z 30.6.2014*“, o ktorom nebolo v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu ešte rozhodnuté.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho prejednávania.

Ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov

verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, základného práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy jednak rozsudkom okresného súdu č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013 a jednak rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Co 22/2014-291 zo 14. mája 2014.

Ústavný súd sa zaoberal najprv tou časťou sťažnosti, ktorá smeruje voči rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013.

Ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tej časti sťažnosti sťažovateľky, ktorá smerovala voči rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013, a dospel k záveru, že vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľkou uplatnených námietkach porušenia jej základných práv týmto rozhodnutím okresného súdu, pretože preskúmanie jeho postupu zveruje Občiansky súdny poriadok v tomto prípade odvolaciemu súdu. Odvolací súd vo veci o podanom odvolaní sťažovateľky rozhodol rozsudkom č. k. 3 Co 22/2014-291 zo 14. mája 2014. Krajský súd ako súd odvolací bol súdom, ktorému patrí právomoc posúdiť, či odvolanie sťažovateľky bolo dôvodné, a rozhodnúť o ňom.

Z tohto dôvodu musel ústavný súd odmietnuť tú časť sťažnosti sťažovateľky, ktorá smerovala proti rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 105/2011-237 zo 6. novembra 2013, pre nedostatok právomoci.

Podstatou námietok sťažovateľky je právne posúdenie postupu krajského súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 3 Co 22/2014 a jeho rozsudku č. k. 3 Co 22/2014-291 zo 14. mája 2014 z hľadiska rešpektovania základných práv označených sťažovateľkou, v dôsledku namietaného porušenia ktorých sa domáha, tak v konaní pred ústavným súdom, ako aj podaním dovolania Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), zrušenia namietaného rozhodnutia a vrátenia veci na ďalšie konanie krajskému súdu.

V danom prípade sťažovateľka podaním dovolania, ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorila stav „dvojkoľajnosti konania“, keď by o tej istej veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (najvyšší súd ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne aprobovateľné. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu v danej veci predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu o poslednom procesnom prostriedku, ktorý bol sťažovateľkou využitý, za predčasné. Ústavný súd môže prijať sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 180/2010).

Ústavný súd už zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 145/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd v súlade so svojou aktuálnou judikatúrou zastáva právny názor, podľa ktorého v prípadoch, ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie), spôsobilý zabezpečiť ochranu jeho práv, avšak najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je lehota na podanie sťažnosti ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (napr. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, I. ÚS 276/2010). To však platí, len pokiaľ je sťažnosť uplatnená na ústavnom súde do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo dovolanie ako neprípustné odmietnuté.

V takomto prípade je preto nevyhnutné, aby sťažnosť bola podaná v zákonnej lehote nielen proti rozhodnutiu dovolacieho súdu, ale aj proti rozhodnutiu súdu odvolacieho, ak ním došlo podľa názoru sťažovateľky k zásahu do jej práv (IV. ÚS 406/2010).

Nie je preto dôvodné, aby sťažovateľka v prípade podania dovolania podala zároveň aj sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože aj za predpokladu, že by dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, nemožno sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcu proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju v tejto časti odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. októbra 2014